

LITTERATUR

JÖRGEN EKLUND:

DEN ÖSTERRIKISKA SKOLAN

Johan Hakelius ger i boken *Den Österrikiska skolan — Introduktion till humanistisk nationalekonomi*, Timbro, en inträngande bild av den österrikiska skolan inom nationalekonomin. Makroekonomiska aggregat som tillväxt, BNP, inflation och arbetslöshet får här stå åt sidan till förmån för entreprenörskap, konkurrens och dynamik. Begrepp som går som en röd tråd genom den österrikiska skolan. Det är en relativt djuplodande analys för att vara en pocketbok på cirka 250 sidor. Få områden lämnas oberörda och därigenom lyckas Hakelius relativt väl fånga komplexiteten i österrikarnas bidrag till nationalekonomisk teori.

Egna bedömningar

Fylliga citat från bla Hayek, von Mises, Schumpeter och de kanske mer okända Menger och Böhm-Bawerk gör att boken skapar ett relativt stort utrymme för läsaren att göra egna bedömningar av hållbarheten i argumenten.

Hakelius slår inledningsvis an en filosofisk ton när han med hjälp av en omfat-

Den österrikiska skolan - Introduktion till humanistisk nationalekonomi, av Johan Hakelius, Timbro 1995.

tande notbok behandlar den österrikiska metodlärans olika delar. Den läsare som har en relativt ringrostig vetenskapsteoretiska begreppsapparat blir här rejält omruskad. Man bör dock inte avskräckas. Trots apriorism, subjektivism och Verstehen så är Hakelius slutsatser relativt glasklara.

Marginalnytteteorin

“Vatten-diamant paradoxen” syftar till att förklara marginalnytteteorin som Karl Menger, vilken anses vara grundaren av den österrikiska skolan, formulerade. Varför värderas en diamant högre i monetära termer jämfört med ett glas vatten som spontant kan förväntas bidra till större nytta. Svaret ges av marginalnytteteorin som pekar på värdet av att individen tillförs ytterligare en enhet av någonting. Det kan röra sig om ytterligare ett glas vatten. Slutsatsen enligt Hakelius är att värdet på varje vara avgörs av varje individs subjektiva bedömning. Vad den subjektiva bedömningen grundar sig på låter Hakelius dock vara osagt.

Huvudpoängen, enligt Hakelius, i genomgången av den österrikiska metodlärans är att det inte finns någonting som

kan sägas vara objektivt inom samhällsvetenskapen. Vi har med mänskliga individer att göra med en egen vilja, som styr deras agerande. Detta leder fram till det sk "handlingsaxiomet". Ett närmst teleologiskt tankesätt som framför allt von Mises drev hårt. Det är en relativt omfattande metodgenomgång där jag dock saknar en avslutande diskussion.

Ett av de mest intressanta kapitlen rör mikroekonomi, dvs studiet av hur olika marknader fungerar. Hakelius lyfter i boken fram österrikarnas fokus på individen som den centrala aktören i marknadsspelet. Här avhandlas entreprenörskap, dynamik, förväntningar och konkurrens. Begrepp som är starkt förknippade med den österrikiska skolan och som Hakelius på ett medryckande sätt redogör för. Det är framför allt inom mikroteorin som den österrikiska skolan har lämnat sina främsta bidrag till nationalekonomin. Det fick aldrig något riktigt gehör inom den mer publikvänliga delen av nationalekonomin — makroteorin.

Hakelius ger sig dock i kast i med makroteorin med instrument hämtade från den österrikiska skolan. Han finner något överraskande en länk mellan J.M Keynes och de österrikiska ekonomerna. Det är Keynes som i ett brev ifrågasätter om nationalekonomin kan och skall jämföras med naturvetenskapen. Keynes skriver att om naturvetenskaperna skulle fungera som samhällsvetenskaperna skulle det vara "som om äpplets fall till marken berodde på äpplets motiv".

Den alltid lika aktuella konjunkturteorin berikas i Hakelius bok med något

”

Det är Keynes som i ett brev ifrågasätter om nationalekonomin kan och skall jämföras med naturvetenskapen. Keynes skriver att om naturvetenskaperna skulle fungera som samhällsvetenskaperna skulle det vara "som om äpplets fall till marken berodde på äpplets motiv".

”

ovanligt, nämligen en österrikisk analys. Det är den amerikanska ekonomen Wainhouse som testat Hayeks konjunkturteori på den amerikanska konjunkturcykeln mellan 1959-1981.

Sambanden är dock inte helt klara, men det måste medges att det stimulerar till fortsatt analys. Det är framför allt relativprisförändringar som gör en nyfiken att närmare granska Hayek, och för all del den österrikiska skolans gärningar och vad de kan tillföra konjunkturteori.

Bokens digra notbok och många citat gör att den lämpar sig väl för den som vill få en överblick över den österrikiska skolans gärningar. Den som förväntar sig en mer inträngande genomgång av respektive ekonom blir nog besviken. Boken skall ses som en djuplodande introduktion, där huvuddragen av den österrikiska skolan blir väl beslyst. Boken innehåller även ett appendix med förslag på uppsatsämnen samt information om vart man kan vända sig för att rekvirera ytterligare material som rör den österrikiska skolan.

Artikelförfattaren är Ekonomisk-politisk reporter på Finanstidningen.